

הנחיות היועץ המשפטי לממשלה	משפט מינהלי ממשלה – אתיקה
תאריך: י"ג חשון התשנ"ח, 13 נובמבר 1997 עדכון: אדר ב' התשס"ג, מרץ 2003 אייר התשס"ו, מאי 2006 חשון התשע"ג, נובמבר 2012 כסלו התשע"ה, דצמבר 2014 מספר הנחיה: 1.1704	פעילות מפלגתית בלשכות שרים

פעילות מפלגתית בלשכות שרים

איסור פעילות מפלגתית של שרים

1. הכלל הוא, שככל שמדובר בפעילותו המפלגתית והפוליטית של השר, להבדיל מתפקידו כשר וכנציג הממשלה, על השר להימנע משימוש בשירותי הלשכה והמשרד הממשלתי עליו הוא מופקד לצרכיו המפלגתיים-פוליטיים.
2. אכן, אין אפשרות להפרדה מוחלטת בין פעילויותיו השונות של השר. לפיכך, אין אפשרות לשלול כי במהלך עבודתו השוטפת, ישתמש השר בשירותי לשכתו, באופן מזדמן, גם לצורך פעילות פוליטית-מפלגתית. עם זאת, יש להבטיח כי פעולות אלה יהיו מוגבלות ומצומצמות במגמה למנוע פוליטיזציה של השירות הציבורי ושל המנגנון המשרדי ולשמור על התדמית הבלתי-פוליטית של משרדי הממשלה.
3. לפיכך, יש להפריד, ככל שניתן, בין מילוי התפקיד השלטוני המיניסטריאלי לבין הפעילות המפלגתית. פעילות מפלגתית אישית גרידא אין לבצע מתוך הלשכה, הן בשל הפן התקציבי והן משום הדימוי הציבורי. ניתן להשלים, ככורח המציאות, עם פעילות מפלגתית מתוך הלשכה רק ככל שהמדובר בפעילות אקראית ומוגבלת בהיקפה. כך, למשל, אין מניעה שתוך כדי יום עבודתו של השר במשרדו, המוקדש בעיקרו לענייני המשרד, הוא ינהל שיחות טלפון גם בעניינים פוליטיים, או יקיים פגישה אישית בנושא מפלגתי.
4. לעומת זאת, כאשר מעוניין שר לזמן כנס של חברי מפלגה או לדווח לחברי המפלגה על פעילותו הציבורית, ועליו לשלוח לצורך כך מאות (ואף יותר) מכתבים, אין לעשות זאת מהמשרד הממשלתי, כשם שהכנס עצמו לא ייערך במשרד. המדובר בפעילות מתוכננת, ידועה מראש ורבת היקף, והזירה המתאימה לפעילות זו היא הכנסת, או משרדי המפלגה או כל מקום אחר בדומה לכך שמחוץ למשרד. הוא הדין לגבי פניות טלפוניות, בהיקף משמעותי.
5. כך למשל, ומבלי לגרוע מהתיאור לעיל אשר למותר ולאסור, באשר לפעילות דיור, יוזכר סעיף 11(ד) לחוק חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א - 1951 (להלן - חוק החסינות),¹ הקובע כי:

"מכתב מאת חבר הכנסת הנשלח בדואר רגיל מבנין הכנסת לכל מקום בתחומי המדינה, פטור מתשלום; ועדת הכנסת תקבע את מספר המכתבים שהוראה זו תחול עליהם".

¹ סעיף זה אינו חל בתקופה של 75 ימים לפני יום הבחירות לכנסת, כפי שקבוע בסעיף 11(ה) לחוק החסינות.

סעיף 15 לחוק החסינות קובע כי :

"לענין חוק זה, דין חבר הממשלה שאינו חבר כנסת, כדין חבר הממשלה שהוא חבר הכנסת".

לפי סעיף 3 להחלטת שכתב חברי הכנסת (הענקות ותשלומים), התשס"א - 2001, מספר המכתבים שיכול חבר הכנסת לשלוח מבין הכנסת הוא 15,000 לשנה, ומספר המכתבים שמחוצה לו הוא 750 לשנה.

בהקשר זה, קבעה ועדת האתיקה של הכנסת, בהחלטתה מיום 22.10.85, כי תכליתה של הזכות היא לאפשר לחבר הכנסת למלא ביעילות את תפקידו כחבר הכנסת ואין מדובר כאן בהטבה אישית גרידא. לכן, הזכות למשלוח דברי דואר על חשבון הכנסת נועדה לצורך פעילותו הציבורית של חבר הכנסת.

איסור פעילות מפלגתית של עוזרים וצוות לשכה

6. סעיף 33 לחוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט-1959 (להלן - חוק הסיוג) קובע לאמור :

"עובד המדינה לא יעסוק בפעילות מפלגתית בתחומם של נכסי הציבור כאמור בסעיף 2א² לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-1959; הוראה זו לא תחול על פעילות מינהלית של מנהל לשכה, מזכיר, יועץ, עוזר או דובר של שר או של סגן שר, והכל כשהיא נעשית כסיוע לשר או לסגן השר".

7. לענין המגבלות על פעילות מפלגתית-פוליטית, יש להבחין בין העוזרים המקצועיים של השר או סגן השר לבין העוזרים הפוליטיים.

8. בהתאם להחלטת ועדת השרים לענייני ביקורת המדינה בנושא מינוי והעסקה של עובדים במשרות אמון בלשכות השרים וסגני השרים מיום 11.10.05 (בק/97), רשאי שר לקבוע כי אחד או שנים מעוזריו ישמשו כעוזרים פוליטיים (ש אחד מהם יכול לשמש כדובר ויועץ תקשורת לשר), וכי סגן שר רשאי לקבוע עוזר אחד כעוזר פוליטי (שיוכל לשמש גם כיועץ תקשורת) (ראה גם פסקה 02.522 (ב) לתקשי"ר). שאר העוזרים הם מקצועיים.

9. העוזרים המקצועיים, המסייעים לשר או לסגן שר בפעילותו המקצועית במשרד, אינם רשאים, ככלל, לעסוק בפעילות פוליטית, אלא כשמדובר בפעילות מזדמנת ואקראית, הנלווית לפעילותו המקצועית בלשכה. לענין זה נקבע בפסקה מס' 2.533 לתקשי"ר, כי על עובדים אלה חלים הסייגים והמגבלות על פעילות מפלגתית כשל שאר עובדי המדינה. עם זאת, רשאים הם לעסוק בפעילות מפלגתית במסגרת פעילותם המנהלית. כך למשל, נהג רשאי להסיע את השר ברכב ממשלתי לאסיפה מפלגתית. מנהל הלשכה, המזכיר והעוזרים רשאים להדפיס נאומים מפלגתיים ולתאם פגישות פוליטיות. אולם, אסור להם לעסוק בפעילות מפלגתית מהותית וישירה, כגון גיוס תומכים, מצביעים ותרומות.

10. העוזרים הפוליטיים רשאים לסייע לשר או לסגן השר בפעילותם המפלגתית-פוליטית, על-מנת לפנות את מרב זמנם של השר וסגן השר לעסוק בענייני משרדם. לצורך כך הם זכאים לשימוש במשאבי המשרד

² ההפניה במקור לסעיף 2 ונראה כי מדובר בטעות והכוונה היא להפנות לסעיף 2א.

ההכרחיים הדרושים לעבודתם, כגון חדר בלשכה ושירותי מזכירות וטלפון. מעבר לכך אין לאפשר שימוש במשאבי המשרד, ואין לנצל פעילות זו כ"מסלול עוקף" לאיסור השימוש בנכסי הציבור, ולאיסור הפעילות המפלגתית של עובדי המדינה. בהתאם לכך, אין לגייס את העוזר הפוליטי (וכל שכן עוזר מקצועי) לפעילות פוליטית כללית במסגרת מפלגתו של השר או סגן השר.